

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті висвітлено актуальні проблеми реформування системи вищої освіти європейських країн; розкрито стратегію Європейського Союзу в галузі впровадження електронного навчання; проаналізовано досвід його застосування в системі вищої освіти країн-членів; розглянуто нормативну базу та рекомендації європейських спеціалістів в галузі освіти, які є корисними для впровадження електронного навчання у систему вищої освіти України; представлено проекти європейської програми "Електронне навчання"; досліджено діяльність мережі для європейських експертів в галузі освіти та технологій "European Experts' Network for Education and Technology", завданнями якої є поширення знань щодо застосування мультимедіа та ІКТ в освіті.

Сучасний етап розвитку системи вищої освіти України характеризується впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в усі аспекти її функціонування. Це призводить до необхідності ліцензування нових спеціальностей, впровадження інноваційних методів та засобів навчання, модернізації змісту освіти тощо. Стрімкий розвиток ІКТ в освіті та інформатизація навчального процесу спричинили виникнення нової форми навчання. Електронне навчання (*eLearning*), яке органічно доповнює такі класичні для вищої освіти форми навчання, як очна, заочна та дистанційна, займає міцні позиції у сучасній системі освіти країн-членів Європейського Союзу (ЄС). Основними перевагами електронного навчання є можливість отримувати якісну освіту, перебуваючи на будь-якій відстані від навчального закладу, самостійно планувати свій графік навчального процесу, отримувати професійну підтримку викладача в режимі он-лайн (синхронно або асинхронно) тощо. Вивчення нормативної бази європейських країн дає можливість стверджувати, що в епоху глобалізації та інтернаціоналізації інтенсифікація впровадження ІКТ у систему вищої освіти країн-членів, з огляду на їх перспективність для суспільства знань, віддзеркалює загальну політику ЄС в цій галузі, яка еволюціонує з кожним десятиліттям.

Тенденції розвитку та реформування сучасної системи освіти у контексті становлення інформаційного суспільства висвітлено у працях таких вітчизняних вчених, як Н. Бібік, Л. Вашенко, Н. Воскресенська, С. Гончаренко, Т. Десятов, А. Джуринський, Г. Єгоров, І. Зязюн, В. Кремень, В. Мадзігон, Б. Мельниченко, І. Підласий, Л. Пуховська, Г. Сазоненко, О. Сухомлинська. Проблеми створення, розвитку та функціонування системи електронного навчання досліджують Т. Атаман, О. Бевз, В. Бублик, А. Ворох, Р. Голощук, М. Горностай, О. Довбуш, В. Лапінов, А. Томіліна, Ю. Триус та інші.

Необхідність інтегрування України в європейський освітній простір, невідповідність національної системи вищої освіти сучасним вимогам європейської спільноти, а також потреба у впровадженні європейських стандартів освіти в галузі електронного навчання набувають на сучасному етапі стратегічного значення. З цього погляду особливий пізнавальний і практичний інтерес становить досвід країн-членів ЄС, які є лідерами у застосуванні ІКТ в освіті. Його сутнісний аналіз дозволить українським освітянам ефективно вирішувати організаційно-правові, навчально-методичні, технологічні та управлінські проблеми впровадження електронного навчання у систему вищої освіти України.

Мета цієї статті – проаналізувати досвід впровадження електронного навчання в системі вищої освіти країн-членів ЄС, а також розглянути рекомендації європейських спеціалістів в галузі освіти.

Експерти ЄС з освіти вважають, що ІКТ відкривають доступ до якісної освіти, професійної підготовки та навчальних ресурсів. Застосування цих технологій сприятиме перетворенню Європи в інформаційне суспільство, що ґрунтується на знаннях. Трьома векторами модернізації освітнього простору мають стати знання – формування у кожного громадянина власної системи знань, що постійно розвивається, вдосконалюється та модернізується; громадянство – формування спільних цінностей для всіх громадян та розвиток почуття приналежності до європейського суспільства; та компетентність – забезпечення професійної придатності за рахунок формування ключових компетентностей, необхідних для життя в інформаційному суспільстві [1].

Член Європейської Комісії (ЄК) В. Редінг (*V. Reding*), відповідальна за освіту та культуру, визначила проблемні моменти цього процесу в Європі, а саме:

- забезпечення ефективної організації навчання протягом життя за умови постійного вдосконалення технологій, що за короткий термін перетворюють "нові знання, особисті навички та кваліфікації" у "прострочений товар" і вимагають постійної модернізації "попиту і пропозиції";
- визначення ключових або базових вмінь та навичок, необхідних людині для повноцінної адаптації до інформаційного суспільства;
- "зменшення цифрового розриву", по-перше, між ЄС та США, і, по-друге, між громадянами ЄС, які мають базові цифрові знання, та між тими, хто їх не має... " (2001 р.) [2: 5].

З 2000 р. для швидкого та ефективного впровадження ІКТ в європейські системи освіти та професійної підготовки ЄК запровадила програму "Електронне навчання" [3]. "Електронне навчання – це використання нових мультимедійних технологій та Інтернету для вдосконалення якості навчання за рахунок забезпечення доступу до ресурсів та послуг, дистанційного обміну інформацією та співпраці" [4: 6].

На думку В. Редінг "...електронне навчання, система освіти і професійної підготовки повинні стати рушійною силою європейської економіки..." [5: 2]. Програмними цілями електронного навчання на 2001-2004 рр. затверджено чотири плани дій: 1) створення інфраструктури та необхідного обладнання для поширення електронного навчання; 2) спеціальна підготовка фахівців; 3) забезпечення умов для добору якісного змісту освіти та освітніх послуг; 4) посилення співпраці та формування мереж на Європейському рівні [6].

У 2001 р. Радою ЄС прийнято Резолюцію щодо електронного навчання (*Council Resolution of 13 July 2001 on e-Learning*), головною метою якої є сприяння країнам-членам та ЄК у впровадженні проектів щодо ІКТ у системи освіти та професійної підготовки. У Резолюції встановлено вимоги в галузі ІКТ до європейських систем освіти та професійної підготовки. Це:

- забезпечення всебічного впровадження ІКТ у системи освіти;
- створення гнучкої інфраструктури, завдяки якій електронне навчання буде доступне всім;
- сприяння загальній ІКТ-грамотності;
- створення культури навчання протягом життя;
- розробка високоякісного європейського освітнього змісту.

Для адаптації програми електронного навчання до пріоритетів інформаційного суспільства, цілі на 2004-2006 рр. модернізовано і спрямовано на: 1) поширення та популяризацію ІКТ-грамотності; 2) допомогу у створенні європейських віртуальних університетів та шкіл; 3) об'єднання всіх навчальних закладів через Інтернет; 4) популяризацію та контроль впровадження плану дій з електронного навчання [6].

Переважає більшість ресурсів, необхідних для впровадження планів дій, знаходяться на національному рівні, при цьому роль ЄС полягає у визначенні загальних проблем, бар'єрів, можливостей, прискоренні та фінансуванні дослідницької діяльності, створенні умов для розвитку європейського ринку в цій галузі, забезпеченні підтримки країн-членів та сприянні європейській співпраці (149-а та 150-а статті договору про ЄС) [7]. З метою поширення мультимедійних технологій та Інтернету в процесі навчання, ЄК засновано портал *elearningeuropa.info*.

У програмі "Електронне навчання" передбачено низку проектів для визначення можливостей та аспектів його застосування. Протягом 2001-2004 рр. запроваджено 43 експериментальні проекти, що охопили всі рівні освіти і відобразили вплив ІКТ на процеси отримання інформації, навчання, викладання, професійної підготовки, (див. табл. 1).

Згідно Резолюції проблемою залишається низька швидкість педагогічних та інституціональних змін у межах Європи. Для подолання цієї ситуації на Європейському саміті з питань електронного навчання (Бельгія, 2001 р.), в якому брали участь представники державного та приватного секторів освіти та ІКТ-промисловості, а також офіційні представники ЄС, запропоновано "Десять рекомендацій для уникнення перешкод доступу та підключення, забезпечення професійного розвитку, прискорення інновацій з електронного навчання та конструювання змісту освіти, акцентування уваги на нестачі навичок ІКТ, поширення цифрової грамотності та навчання протягом життя, визначення життєздатної співпраці приватного та державного секторів".

Таблиця 1.

Проекти програми "Електронне навчання" за 2001-2004 роки [4: 7]

Проекти	Опис
<i>Eudoxos</i>	Інноваційна система електронного навчання, в основі якої реальна наукова лабораторія, що сприяє вивченню концепцій астрономії, астрофізики та космології. Проект використовує високоякісний роботизований телескоп для отримання інформації, Інтернет для її поширення та створення у навчальних класах віртуальних наукових лабораторій.
<i>eRNIST Європейська дослідна мережа для ІКТ у ЗНЗ</i>	Мережа для експертів і організацій в галузі дослідження та оцінювання ІКТ в освіті, концепцій електронного навчання, ВНС. Проект ґрунтується на педагогічній практиці, створює базис для впровадження шкільної системи майбутнього, що посилюватиме забезпечення державного сектору, рівні можливості, підтримуватиме демократичні процеси та стимулюватиме громадянську свідомість.
<i>Cyber school. Europe</i>	Мега проекту – зробити ІКТ доступними дошкільних закладів та початкових шкіл ЄС. Це дозволить брати участь у спільних проектах з іншими школами за допомогою Інтернету. Допомагає створити інноваційні Інтернет-засоби для спілкування дошкільників та розробити активні методи вивчення мов для дітей молодшого шкільного віку.

Проекти	Опис
<i>e-MUSE</i>	Мережа культурних, освітніх та технологічних закладів, що підвищує мотивацію та посилює співпрацю в галузі розвитку імітаційних заходів для музеїв та освітніх закладів. Освітні дії в межах проекту сконцентровано на темі "Олімпійські ігри у стародавньому світі". Результатом є створення інноваційного ВНС на основі використання віртуальних і реальних музейних виставок, історичних та культурних цифрових ресурсів тощо.

Перерахуємо рекомендації, які є корисні, на нашу думку, для системи освіти України [8: 4-6]: основою електронного навчання є забезпечення доступу кожного користувача з будь-якого місця знаходження та можливості підключення до мережі будь-якого засобу; розробка та затвердження стратегії розвитку інфраструктури електронного навчання та цифрового змісту, що ґрунтується на відкритих стандартах та перевірених сумісності мереж; фокусування досліджень в галузі електронного навчання на педагогічних аспектах та електронному змісті; створення умов для забезпечення підтримки комерційних виробників в галузі розробки змісту електронного навчання; збільшення інвестування для забезпечення постійного професійного вдосконалення вчителів та допомоги в усвідомленні сутності педагогіки електронного навчання; розвиток гнучкої системи навчальних курсів для забезпечення кожного громадянина вміннями та навичками, необхідними для повноцінного життя в інформаційному суспільстві; розширення електронних спільнот та форумів; забезпечення фінансових стимулів для підвищення популярності електронного навчання; посилення фінансових інструментів забезпечення електронного навчання; дослідження потенціалу суспільної співпраці в цій галузі.

Резолюція закликає країни-члени [9]: продовжити діяльність щодо ефективного впровадження ІКТ у системи загальної освіти, професійної та педагогічної підготовки; отримати вигоди від використання потенціалу Інтернет, мультимедійних технологій та віртуальних навчальних середовищ; прискорити впровадження ІКТ та реформування навчальних планів середньої та вищої освіти; забезпечити підтримку осіб, відповідальних за ефективне впровадження та управління ІКТ у навчальних закладах; гарантувати швидке забезпечення обладнанням та якісною інфраструктурою для загальної та професійної освіти; сприяти розвитку якісних цифрових матеріалів для навчання та викладання, забезпечити ресурси, доступні в режимі он-лайн; використати переваги, що надає ІКТ з точки зору доступу до культурних ресурсів (бібліотеки, музеї, архіви); підтримати розвиток та адаптацію інноваційних технологій, що передбачають використання ІКТ; використати потенціал ІКТ щодо спілкування для посилення Європейської свідомості; підтримати віртуальні форуми для співпраці та обміну інформацією; використати досвід, отриманий у процесі реалізації проектів "Європейська шкільна мережа" (*European Schoolnet*) та "Європейська мережа освітніх стратегій для вчителів" (*European Network of Teacher Education Policies*); сприяти дослідженням в галузі електронного навчання; аналізувати та контролювати застосування ІКТ у процесі викладання.

Можемо констатувати, що на сучасному етапі основними завданнями ЄК у галузі електронного навчання є:

- впровадження стратегічного плану електронного навчання та майбутніх цілей систем освіти та професійної підготовки;
- підтримка існуючих європейських порталів для забезпечення співпраці та обмін досвідом в галузі електронного навчання;
- забезпечення підтримки інформаційного обміну та спілкування на європейському рівні та розвитку багатомовних освітніх ресурсів та послуг (в галузі середньої освіти проект "Використання Інтернету для розвитку співпраці між середніми школами Європи" – "*Using the Internet to develop twinning between European secondary schools*") [10];
- забезпечення стратегічних досліджень інноваційних підходів організації навчального процесу і тестування нових освітніх середовищ.

Впровадження електронного навчання у ЄС відбувається на різних рівнях освіти завдяки низці проектів. У галузі середньої освіти започатковано програму "Сократ" (*Socrates*), що охоплює тридцять країн Європи і має на меті створення "Європи знання", забезпечує громадян можливістю навчатись протягом життя, мати доступ до якісної освіти, отримувати допомогу при оволодінні знаннями та кваліфікаціями, а також сприяє навчанню мов, мобільності та інноваціям. Програма "Сократ" пропагує європейську взаємодію в галузях освіти і складається з восьми окремих проектів: Коменіус (*Comenius*) – шкільна освіта; Еразмус (*Erasmus*) – вища освіта; Грундтвіг (*Grundtvig*) – освіта дорослих; Лінгва (*Lingua*) – навчання європейських мов; Мінерва (*Minerva*) – ІКТ в освіті; Спостереження та інновації освітніх систем та стратегій; Співпраця з іншими європейськими програмами; Додаткові заходи [11: 3] (див. табл. 2). Інформація щодо проектів поширюється за допомогою мережі *Eurydice* – інформаційна система з питань освіти в Європі, яка з 1980 р. є одним із стратегічних механізмів, створених ЄК для посилення співпраці за рахунок збирання, контролю,

обробки та поширення достовірної і прийнятної для порівняльного аналізу інформації. З 1995 р. *Eurydice* – невід’ємна частина програми дій Сократ в галузі освіти [12: 4-10].

Можна констатувати, що електронне навчання перетворилось на провідну тенденцію розвитку сучасних систем освіти та професійної підготовки країн ЄС. Проблеми, пов’язані з придбанням обладнання та підключенням навчальних закладів до мереж, відійшли на другий план, а увага на сучасному етапі приділяється педагогічному аспекту, змісту, оцінюванню якості та стандартів навчання, спеціальній підготовці вчителів, організаційним змінам та реформуванню навчального процесу. Після 2006 р. електронне навчання та використання ІКТ стало обов’язковою складовою нового покоління програм загальної та професійної освіти [13; 14].

Таблиця 2.

Проекти програми "Електронне навчання" (2001-2006 рр.) [11: 3]

Проект	Опис проекту
<i>Comenius</i>	Формує цифрову грамотність (використання ІКТ, мультимедіа та відеоконференцій); спеціальна підготовка вчителів до використання ІКТ як педагогічного інструменту та засобу відкриття навчального закладу до оточуючого світу, створення мережевих центрів для отримання знань.
<i>Lingua</i>	Передбачає об’єднання ресурсних центрів мов у різних галузях освіти в єдину мережу; використання дистанційного навчання та Інтернет-ресурсів; поширення інформації щодо інноваційних підходів організації курсів дистанційного навчання малопоширених мов; створення навчальних матеріалів та засобів оцінювання мовних навичок, прийняття до уваги інноваційних аспектів використання ІКТ у педагогіці.
<i>Minerva</i>	Спрямовано на дослідження, аналіз та узагальнення результатів спостережень, визначення та поширення практики в галузі ІКТ; організаційні та соціоекономічні аспекти їх впровадження; створення мережі для об’єднання людей, відповідальних за підготовку вчителів, адміністраторів та розробників стратегій в галузі ІКТ; вдосконалення досліджень та стимулювання Європейських досягнень у цій галузі, порівняння з іншими моделями; розвиток на Європейському рівні Інтернет-порталів для об’єднання навчальних спільнот та освітніх серверів.
<i>Leonardo da Vinci</i>	Програма у галузі професійної підготовки в ЄС, в якій виділено три основні галузі застосування ІКТ: 1) експериментальні проекти; 2) тематичні програми дій; 3) спільні дії.

Стратегія ЄС активно впроваджується країнами-членами. В 1997 р. дванадцятьма країнами-членами ЄС (в тому числі Великобританією) та Норвегією було створено *EENet* ("*European Experts' Network for Education and Technology*") мережу для європейських експертів в галузі освіти та технології. Завданням організації є поширення знань щодо застосування мультимедіа та ІКТ в освіті з метою сприяння розвитку ІКТ-потенціалу кожної країни та європейської співпраці, а також розвитку конкурентоспроможності.

Впровадження ІКТ в освіту країн спільноти відбувається поетапно. Спеціалістами *EENet* (1998 р.) визначено такі етапи впровадження ІКТ у систему шкільної освіти протягом 1980-1990-х рр.:

1. Поява перших комп’ютерів у школах Північної Європи для виконання розрахунків та вирішення математичних завдань.

2. Поява в школах комп’ютерів з мультимедійними засобами та усвідомлення освітянами їх нової ролі в якості освітнього ресурсу змісту освіти, а також започаткування проектів, спрямованих на розробку спеціального освітнього програмного забезпечення.

3. Інтеграція ІКТ до мети розвитку європейських систем освіти: "...створення внутрішньшкільних мереж та підключення їх до Інтернету, формування локальних, регіональних та національних інформаційних ресурсів..." [15: 3].

У контексті впровадження ІКТ в систему освіти України, цінними для вітчизняних освітян є рекомендації, розроблені спеціалістами *EENet* для оптимізації цього процесу: 1) цілісний підхід до розробки стратегій та планів навчання з ІКТ; 2) конвергенція підходів "згори-вниз" та "знизу-вгору"; 3) стійкий розвиток; 4) зв’язок з навчальними планами; 5) підготовка вчителів; 6) введення в широкий контекст навчання; 7) проведення наукових та практичних досліджень; 8) створення програмного забезпечення національною мовою; 9) постійний контроль та оцінювання системи освіти та процесу впровадження [15: 15].

Можемо підсумувати, що однією з провідних тенденцій розвитку європейських систем освіти та професійної підготовки є електронне навчання, що передбачає використання нових мультимедійних технологій та Інтернету для вдосконалення якості навчання за рахунок забезпечення доступу до ресурсів та послуг, дистанційного обміну інформацією та співпраці. Впровадження електронного навчання в освіту країн-членів ЄС відбувалося поетапно:

1) 2001-2004 рр. – увага спрямовувалась на технічний аспект, проблеми придбання обладнання та його підключення, відповідно визначались цілі впровадження: створення інфраструктури; підготовка

спеціалістів; розвиток якісного змісту освіти та освітніх послуг; співпраця та формування мережі на Європейському рівні.

2) 2005-2006 рр. – акценти переміщуються на педагогічний аспект, відповідно цілями є: популяризація ІКТ-грамотності; допомога у створенні віртуальних освітніх закладів; об'єднання всіх закладів через Інтернет; контроль впровадження стратегічних планів дій.

3) З 2006 р. – електронне навчання запроваджується як обов'язкова частина освітніх програм країн-членів ЄС; воно охоплює всі рівні освіти, відображаючи вплив ІКТ на процеси отримання інформації, навчання, викладання, професійної підготовки.

Отже, створення нового навчального середовища ВНЗ на основі електронного навчання, яке відповідатиме вимогам інформаційного суспільства, сучасному рівню розвитку науки і техніки, а також європейським освітнім стандартам є необхідною умовою функціонування сучасної системи вищої освіти України і потребує ґрунтовного дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Towards a Europe of knowledge : Communication from the Commission (COM (97) 563 final) [Електронний ресурс] // European Commission. – Режим доступу : <http://www.europa.eu.int>.
2. Reding V. The role of the European Community in creating the knowledge and information society (Speech/01/108) : Zentrum für Europäischen Integrationsforschung, University of Bonn [Електронний ресурс] / V. Reding. – 2001. – Режим доступу : <http://www.europa.eu.int>.
3. The e-Learning Action Plan. Designing tomorrow's education : Annex : Guide to related programs and instruments (SEC (2001) 526 // COM (2001) 172 final) / Commission of the European Communities. – Brussels, 2001. – 21 p.
4. Cooney M. A world of learning at your fingertips : Pilot projects under the e-Learning Initiative / M. Cooney. – European Commission. – 2004. – 161 p.
5. Reding V. Education : the new challenges (Speech/00/212) : [European Business Summit] [Електронний ресурс] / V. Reding. – Brussels, 2000. – 21 October. – Режим доступу : <http://www.europa.eu.int>.
6. e-Learning : Better e-learning for Europe. – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2003. – 32 p.
7. Cooperation on policy issues [Електронний ресурс] // The European Commission. – Режим доступу : <http://www.europa.eu.int>.
8. The European e-Learning Summit. Extending educational opportunity accelerating educational innovation exploring public private partnerships : European e-Learning Summit Declaration (Final 18/5/2001) [Електронний ресурс] // European e-Learning Summit, 2001. – Режим доступу : <http://www.ibmweblectureservices.com/eu/elearningsummit>.
9. Council Resolution of 13 July 2001 on e-Learning (2001/C 204/02) // Official Journal of the European Communities. – 2001. – C 204/3–C 204/5.
10. Report from the Commission to the Council on Using the Internet to Develop Twinning Between European Secondary Schools / Commission of the European Communities (COM (2002) 283 final). – Brussels, 2002. – 9 p.
11. Socrates European Community action programme in the field of education (2000-06) : Gateway to education. – European Communities, Office for Official Publications of the European Communities, 2002. – 12 p.
12. The e-Learning Action Plan. Designing tomorrow's education : Annex : Guide to related programs and instruments (SEC (2001)526 // COM (2001)172 final) / Commission of the European Communities. – Brussels, 2001. – 21 p.
13. e-Learning – Designing tomorrow's education : Communication from the Commission (24.5.2000 COM (2000) 318 final) [Електронний ресурс] / Commission of the European Communities. – Brussels, 2000. – P. 13. – Режим доступу : <http://www.europa.eu/scadplus>.
14. Pritchard G. E. Improving Learning with Information Technology : Report of a Workshop / G. E. Pritchard. – Washington, DC, USA : National Academies Press, 2002. – P. 1–27.
15. How Learning is Changing : information and communications technology across Europe : ICT in education policy. – British Educational Communications and Technology Agency (Becta), 1998. – 20 p.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Towards a Europe of knowledge : Communication from the Commission (COM (97) 563 final) [Elektronnyi resurs] // European Commission. – Rezhym dostupu : <http://www.europa.eu.int>.
2. Reding V. The role of the European Community in creating the knowledge and information society (Speech/01/108) : Zentrum für Europäischen Integrationsforschung, University of Bonn [Elektronnyi resurs] / V. Reding. – 2001. – Rezhym dostupu : <http://www.europa.eu.int>.
3. The e-Learning Action Plan. Designing tomorrow's education : Annex : Guide to related programs and instruments (SEC (2001) 526 // COM (2001)172 final) / Commission of the European Communities. – Brussels, 2001. – 21 p.
4. Cooney M. A world of learning at your fingertips : Pilot projects under the e-Learning Initiative / M. Cooney. – European Commission. – 2004. – 161 p.
5. Reding V. Education : the new challenges (Speech/00/212) : [European Business Summit] [Elektronnyi resurs] / V. Reding. – Brussels, 2000. – 21 October. – Rezhym dostupu : <http://www.europa.eu.int>.
6. e-Learning : Better e-learning for Europe. – Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2003. – 32 p.
7. Cooperation on policy issues [Elektronnyi resurs] // The European Commission. – Rezhym dostupu : <http://www.europa.eu.int>.

8. The European e-Learning Summit. Extending educational opportunity accelerating educational innovation exploring public private partnerships : European e-Learning Summit Declaration (Final 18/5/2001) [Elektronnyi resurs] // European e-Learning Summit, 2001. – Rezhym dostupu : <http://www.ibmweblectureservices.com/elearningsummit>.
9. Council Resolution of 13 July 2001 on e-Learning (2001/C 204/02) // Official Journal of the European Communities. – 2001. – C 204/3–C 204/5.
10. Report from the Commission to the Council on Using the Internet to Develop Twinning Between European Secondary Schools / Commission of the European Communities (COM (2002) 283 final). – Brussels, 2002. – 9 p.
11. Socrates European Community action programme in the field of education (2000-06) : Gateway to education. – European Communities, Office for Official Publications of the European Communities, 2002. – 12 p.
12. The e-Learning Action Plan. Designing tomorrow's education : Annex : Guide to related programs and instruments (SEC (2001) 526 // COM (2001) 172 final) / Commission of the European Communities. – Brussels, 2001. – 21 p.
13. e-Learning – Designing tomorrow's education : Communication from the Commission (24.5.2000 COM (2000) 318 final) [Elektronnyi resurs] / Commission of the European Communities. – Brussels, 2000. – P. 13. – Rezhym dostupu : <http://www.europa.eu/scadplus>.
14. Pritchard G. E. Improving Learning with Information Technology : Report of a Workshop / G. E. Pritchard. – Washington, DC, USA : National Academies Press, 2002. – P. 1–27.
15. How Learning is Changing : information and communications technology across Europe : ICT in education policy. – British Educational Communications and Technology Agency (Becta), 1998. – 20 p.

Матеріал надійшов до редакції 10.02. 2012 р.

Зубченко Е. С. Внедрение электронного обучения в систему высшего образования стран-членов Европейского Союза.

В статье описаны актуальные проблемы реформирования системы высшего образования европейских стран; раскрыта стратегия Европейского Союза в области электронного обучения; проанализирован опыт его использования в системе высшего образования стран-членов; рассмотрены нормативная база и рекомендации европейских специалистов в области образования, которые могут быть полезными для внедрения электронного обучения в систему высшего образования Украины; представлены проекты европейской программы "Электронное обучение"; исследована деятельность сети для европейских экспертов в области образования и технологии "European Experts' Network for Education and Technology", заданиями которой есть распространение знаний об использовании мультимедиа и ИКТ в образовании.

Zubchenko O. S. Implementation of eLearning in the System of Higher Education of the Member Countries of European Union.

The article describes the urgent problems of the higher education system reformation in the European countries; discloses the strategy of European Union in the sphere of eLearning; analyzes the experience of its application in the system of higher education of member countries; examines the legislative base and the recommendations of European specialists in the sphere of education, which can be useful for eLearning implementation in the system of higher education of Ukraine; reveals projects of European programme "eLearning"; researches the activity of network for European experts in the sphere of education and technology "European Experts' Network for Education and Technology", which target is to disseminate knowledge of multimedia and ICT usage in the education.